

Ministerie van Defensie

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
2511 CR Den Haag

Ministerie van Defensie

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Datum 23 maart 2010
Betreft Antwoorden op vragen over beëindiging van Nederlandse deelname
aan de JSF-testfase en de aanschaf van het tweede JSF-testtoestel

Onze referentie

BS/2010008737

*Bij beantwoording datum,
onze referentie en betreft
vermelden.*

Hierbij bied ik u de antwoorden aan op schriftelijke vragen van het lid Peters over beëindiging van Nederlandse deelname aan de JSF-testfase en de aanschaf van het tweede JSF-testtoestel. Deze vragen werden ingezonden op 24 februari 2010 met kenmerk 2010Z03706.

DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

drs. J.G. de Vries

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Peters over beëindiging van Nederlandse deelname aan de JSF-testfase en de aanschaf van het tweede JSF-testtoestel (ingezonden op 24 februari jl. met kenmerk 2010Z03706)

1

Deelt u de mening dat het kabinet, gelet op zijn nieuwe status, niet kan overgaan tot definitieve keuze voor deelname aan de testfase van het JSF-project, zoals voorzien in de motie Hamer van 23 april 2009 (Kamerstuk 26 448, nr. 178)?

3

Deelt u de mening dat het kabinet, gelet op zijn nieuwe status, geen besluit kan nemen over de aanschaf van het tweede JSF-testtoestel?

4

Wat zullen de consequenties zijn als er niet wordt over gegaan tot de aanschaf van het tweede testtoestel? Staat u nog steeds achter uw woorden dat als Nederland niet besluit tot de aanschaf van de JSF-testtoestellen, Nederland daarmee uit de testfase stapt?

Gezien de huidige omstandigheden zal het demissionaire kabinet geen besluit tot aanschaf van een tweede F-35-testtoestel meer voorleggen aan de Kamer. Dat geldt derhalve ook voor de effectuering van het besluit tot deelneming aan de Initiële Operationele Test en Evaluatie (IOT&E)-fase, aangezien voor deelneming aan de IOT&E en de daaraan voorafgaande opleidingen van vliegers minimaal twee testtoestellen moeten worden aangeschaft.

Het feit dat dit kabinet geen besluit over het tweede testtoestel neemt, betekent niet dat deelneming aan de IOT&E onmogelijk is geworden. De gevolgen van uitstel van het besluit tot aanschaf van het tweede testtoestel worden nog bezien. Met de Verenigde Staten is overleg hierover gaande. Hierbij speelt ook een rol dat in de Verenigde Staten vertraging is opgetreden bij de onderhandelingen over de LRIP-4 productieserie, waarvan het geplande tweede testtoestel deel uitmaakt. Voorts ondervindt de productie van F-35-toestellen vertraging en zal de IOT&E-fase later beginnen. De Kamer is hieromtrent met de brief van 16 februari jl. geïnformeerd (Kamerstuk 26 488, nr. 217).

2

Wanneer zou moeten worden besloten of de 'verplichting tot koop' die is aangegaan voor het eerste testtoestel, wordt teruggedraaid of niet?

Na het algemeen overleg van 22 april 2009 en het plenaire debat van 23 april 2009 heeft de Kamer door aanvaarding van de motie-Hamer c.s. (Kamerstuk 26 488 nr. 178) ingestemd met het aangaan van de verplichtingen voor de productie van het eerste Nederlandse testtoestel uit de LRIP-3 productieserie. Dit toestel zal niet eerder dan eind 2011 worden overgedragen. Tot het moment waarop het eerste testtoestel aan Nederland wordt overgedragen bestaat de mogelijkheid af te zien van de koop van dit toestel, waaraan kosten zullen zijn verbonden. Het *Memorandum of Understanding* (MoU) over de productie, instandhouding en doorontwikkeling (PSFD MoU) dat Nederland in 2006 getekend heeft, bevat afspraken over het afzien van de koop van toestellen.

Daarnaast hebben Nederland en de Verenigde Staten op 6 mei 2009 een *side letter* ondertekend waarin is overeengekomen in geval van afzien van de koop te zoeken naar de meest efficiënte wijze waarop dit kan.

5

Welke stappen zijn nodig om volledig uit het JSF-project te treden?

Nederland heeft tot op heden vier MoU's ondertekend die ons land zou moeten opzeggen bij een besluit uit het JSF-project te stappen. Dat zijn naast het hiervoor genoemde PSFD MoU uit 2006, het MoU uit 2002 over de ontwikkeling van de JSF (*System Development and Demonstration, SDD*), het in 2006 door Nederland en Italië getekende *Production & Sustainment (P&S)* MoU voor Europese samenwerking waar Noorwegen vervolgens in 2007 tot is toegetreden, en het MoU uit 2008 over de IOT&E. Ook zou Nederland moeten afzien van de koop van het eerste testtoestel en van de in 2008 aangegane verplichting voor onderdelen met een lange levertijd (*long lead items*) voor het tweede testtoestel.

Afgezien van de vooraf niet in te schatten gevolgen voor de internationale reputatie, de Nederlandse industrie en het project Vervanging F-16, zijn daarmee uitstapkosten gemoeid waarover de Kamer is geïnformeerd met het addendum bij de jaarrapportage voor het project Vervanging F-16 over 2008 (Kamerstuk 26 488, nr. 173). In de jaarrapportage over 2009 zullen deze uitstapkosten worden geactualiseerd.